

Lördagen den 19 Februari.

Kl. 10 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 12 Februari.

§ 2.

Herr Statsrådet och Kommendören med stora korset af Kongl. Nordstjerne-orden H. W. Bredberg aflemnade följande Kongl. Maj:ts nådiga Propositioner, nemligen:

i fråga om anläggning af en jernvägsstation vid Arlöf mellan Malmö och Åkarps stationer å södra stambanan;

i fråga om fortsatt utgifvande af teknisk ekonomisk beskrifning öfver Statens jernvägar;

angående anslag till slöjdskolan i Stockholm;

i fråga om krounhemmans samt åtskilliga andra kronolägenheters upplåtande under skattemannarätt utan särskild köpeskillings erläggande; och

angående upplåtelse under eganderätt af en till marknads- och kyrkostugu-plats anslagen mark inom Lycksele socken af Westerbottens län;

äfvensom Kongl. Maj:ts nådiga Skrifvelse:

angående verkställd undersökning om orsakerna till de från en del skjutslag utgående höga bidrag till entreprenadskjuts m. m.

Herr Talmannen förklarade, att Kammarerna skulle åt de nu aflemnade nådiga Propositionerna egna grundlagsenlig behandling.

§ 3.

Företogos val af tjugufyra valmän för att utse Riksdagens Justitieombudsman och hans efterträdare äfvensom af sex suppleanter för dessa valmän; och befunnos, efter valförrättningarnes slut, hafva blifvit utsedde till

Valmän:

hvardera med 155 röster, eller alla de röster, som vid valet afgåfvos:

- Herr *A. Adlersparre*,
 „ *Hans Andersson*,
 „ *Åke Andersson*,
 „ *Carl Isak Bengtsson*,
 „ *A. Grill*,
 „ *H. B. A. Hansson*,

Herr *G. Hægström*,
 „ *J. G. Jansson*,
 „ *Carl Johansson*,
 „ *J. O. Leffler*,
 „ *P. Lithner*,
 Friherre *O. S. von Otter*,
 Herr *F. A. Palander*,
 „ *Lars Persson*,
 „ *J. Rutberg*,
 Friherre *C. J. G. af Schmidt*,
 Herr *H. Vult von Steijern*,
 „ *Magnus Svensson*,
 Friherre *C. G. A. Tamm*,
 Herr *C. F. Tenger*,
 „ *O. Thorell*,
 „ *J. F. Tranchell*,
 „ *P. J. Warberg*, och
 „ *C. F. Winkrans*.

Till suppleanter utsågos:

Herr <i>C. O. Kjellberg</i>	med 86 röster,
„ <i>J. E. Eriksson</i>	„ 86 „
„ <i>P. O. Pettersson</i>	„ 86 „
„ <i>J. Wedberg</i>	„ 86 „
„ <i>A. Johansson</i>	„ 86 „ och
„ <i>S. Nilsson i Efveröd</i>	„ 85 „

Och bestämdes genom lottning den ordning, som nu angifvits, mellan de suppleanter, hvilka erhållit lika röstetal.

Efter sålunda slutade val erinrade Herr Talmannen, att valsammanträdet vore anslaget att hållas denna dags eftermiddag kl. 6 i Första Kammararens samlingsaal.

§ 4.

Vid föredragning af Stats-Utskottets Utlåtande N:o 7, angående beräkningen af Statsverkets inkomster, blefvo Utskottets samtliga hemställanden och beräkningar af Kammararen bifallna och godkända; och lades till handlingarne Utskottets slutliga yttrande angående de extraordinarie inkomsterna.

§ 5.

Föredrogs Lag-Utskottets Utlåtande N:o 4, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition om antagande af en författning angående ändring i konkurslagens stadganden om borgenärsed och ackord.

Herr Sven Nilsson i Österslöf: Uti 86 § af ifrågavarande förslag stadgas angående skyldighet för borgenär att, der sådant åskas, edeligen fästa riktigheten af fordran, som han i konkurs bevakat samt angående

sättet huruledes derom framställt yrkande bör honom delgifvas; och uti 90 § talas bland annat om hvad som i sådant afseende bör företagas, då borgenär för sin fordran eger inteckningssäkerhet i gäldenärs fasta egendom.

Då jag granskat denna sistnämnda 90 §, har det syntts mig, som om man hade förbisett, att skuldförbindelser, till säkerhet för hvilka inteckning meddelas, kunna ställas på innehafvaren och därför gå ur hand i hand, till följd hvaraf det ofta händer, att man icke kan veta hvem som är innehafvare af desamma. Och då yrkande om borgenärsed framställes mot innehafvare af sådan förbindelse, synes mig, som det enda möjliga sättet att delgifva honom föreläggande derom, vore genom kungörelse i allmän tidning. Likväl heter det i slutet af första momentet i 90 §: "ej må i detta fall föreläggandets införande i tidning såsom delgifning godkännas".

Man har en icke så ringa erfarenhet, att inteckningar numera ofta utfärdas till innehafvaren och sålunda kunna befinna sig än här än der, stundom pantsatta för belopp, som äro en obetydlighet emot det hvarför de utfärdats. Det kan hända att innehafvaren af en sådan inteckning icke är känd för öfrige borgenärer, i hvilket fall, då delgifning genom allmänna tidningarne icke får ske, han icke behöfver med ed fästa sin fordran, som kan vara en obetydlighet emot det belopp, hvarför inteckningen blifvit utfärdad. Detta inteckningsbelopp kan motsvara fulla fastighetsvärdet och sålunda medtaga en betydlig del af konkursboets tillgångar, till förfång för borgenärer, som hafva rättvisa anspråk. Då sådant kan inträffa, anser jag det icke vara välbetänkt att betaga annan fordringsägare rätt att genom kungörelse i tidningarne delgifva inteckningsägare föreläggande om edgång. Jag tror, att det föreslagna stadgandet icke är egnadt att styrka fastighetskrediten, och yrkar därför, att förutnämnda i första momentet af 90 § sist intagna stadgandet måtte få utgå.

Herr Statsrådet Berg: I anledning af den föregående talarens yttrande vill jag endast erinra, att den ifrågavarande 90 § i hufvudsakliga delar öfverensstämmer med förut gällande stadganden. Det är nemligen redan nu föreskrifvet, att beslut, hvarigenom en inteckningsägare åläggas att sin fordran beediga, skall honom delgifvas, och såsom delgifvande erkännes icke beslutets införande i tidningarne. Det bör derjemte ihågkommas, att borgenär, som för sin fordran har lös pant i handom eller inteckning i gäldenärens fasta gods, eger rätt till betalning ur panten, äfven om han i konkursen icke bevakat sin fordran. Han är således ej part i konkursmålet, och vid betraktande häraf finner jag det förslag, som föregående talaren framställt, icke vara välbetänkt eller med pantegares rätt och säkerhet förenligt. Det ligger visserligen i sakens natur, att man vid början af en konkurs möjligen icke eger kännedom om i hvars hand en löpande inteckning finnes, men någon egentlig olägenhet häraf kan väl icke uppstå, då en sådan inteckning ju icke kan infrias, förr än innehafvaren deraf ger sig tillkänna och tillfälle sålunda beredes att tillställa honom edgångsbeslutet. Derförinnan har han, såsom ej part i konkursen, icke haft anledning att sjelf göra sig underrättad om de beslut, som deri må hafva blifvit meddelade, och om han det oaktadt, på grund af ett sådant, honom övetande tillkommet beslut, kunde gå miste om sin rätt, skulle derigenom

högst

högst betänkliga förvecklingar uppstå, samt värdet och betydelsen af de med pant och inteckning afsedda sakrätter väsendtligen förminskas.

Herr Sven Nilsson i Österslöf: Jag har ingalunda förbisett den omständigheten, att innehafvare af en löpande inteckning icke kan göra sin rätt gällande förr än han derom gjort anmälan. Men en sådan anmälan blir kanske icke framställd förr än efter flera års förlopp, då konkursen redan långt förut blifvit afslutad. Man får icke förbise de stora olägenheter, som uppstå vid sådant förhållande, då ett belopp af massans tillgångar afsättes för en förmodad fordringsegare, hvilken anmäler sig sent för ett mindre belopp eller möjligen aldrig för något. Huru vill man under denna tid förvalta detta, för betäckande af en fordran som icke finnes, afsatta och således dertill icke erforderliga belopp? Eller huru, efter en lång följd af år, anträffa rätta fordringsegare i massan och på dem fördela detta belopp? Det synes mig vara billigt att, då man fordrar, att innehafvare af förbindelse, som är utställd till viss man, skall beediga sin fordran, äfven innehafvare af löpande inteckning bör gå borgenärseden, synnerligen som han innehar handling hvilken löper med strängare exekutiv kraft. Jag anser det af mig föreslagna delgifningssättet desto mera lämpligt, som det sällan torde inträffa att inteckningshafvaren så litet har reda på sina fordringar, att han icke har kännedom om, huruvida egare till för haus säkerhet intecknad fastighet gör konkurs samt följaktligen både kan och bör anmäla sin fordran. Det föreliggande förslaget skulle ju utgöra en förbättring af hvad som förut funnits stadgadt; men jag tror, att, om den af mig anmärkta meningen i 90 § skall få kvarstå, det icke verkar förbättring i förutvarande förhållanden, och jag vidhåller derföre mitt nyss framställda förslag.

Herr Axel Bergström: Det kan icke förnekas, att den punkt i lagstorslaget, hvaremot den förste talaren riktat sina anmärkningar, utgör en svag punkt; men hjälpen kan icke åstadkommas på det sätt, han föreslagit. Vår äldre inteckningsrätt innehöll uttryckligt förbud mot inteckning af skuldebref ställda till innehafvaren och stadgade såsom påföljd för meddelande af slik inteckning, att densamma skulle vara ogiltig. Ett sådant förbud finnes, såsom bekant är, nu mera icke; hvarföre också en inteckning, meddelad till säkerhet för ett till innehafvaren utställdt skuldebref, grundlägger en lika kraftig och giltig sakrätt, som inteckning på grund af skuldebref till viss man. Men den vunna sakrätten skulle betänkligt äfventyras för inteckningshafvare, om i konkursmål, hvori han icke bevakat fordran, föreläggande för honom att, innan han finge njuta betalning ur intecknade fastigheten, förete bevis om aflagd borgenärsed, kunde i tidning införas med sådan verkan, att delgifning af föreläggandet dermed ansåges hafva skett. Detta innebure en stor fara för realkrediten, på hvars upprätthållande ligger så stor vikt. Lagstiftningens bemödande bör gå ut på att i allt hvad på den ankommer stärka realkrediten, och dertill hörer förnämligast, att inteckningshafvares rätt, så vidt möjligt är, göres oberoende af de förändringar, som kunna inträda i egarens af den intecknade fastigheten förmögenhetsomständigheter och andra personliga förhållanden. Den komité, som till följd af erhållet uppdrag utarbetat

förslag till lag om fastighetsböcker och inskrifning deri af egande- och annan sakrätt, har också klart fattat denna lagstiftningens uppgift och i sådan syftning föreslagit stadganden, de der skulle möjliggöra, att in-teckningshafvare endast behöfde för utfående af betalning hålla sig till in-tecknade panten. Hvad den förste talaren påyrkat skulle, om det vunne Kam-marens eller Riksdagens bifall, motverka hvad som måste anses önskvärdt uti omnämnda afseende. Något verkligt behof att tillerkänna den, hvil-ken framställer yrkande om edgång, rättighet att få delgifva vederbörande in-teckningshafvare Rättens eller domarens i anledning af edgångsyrkandet meddelade föreläggande genom dess införande i tidning förefinnes icke heller; ty utan tvifvel skall det i de flesta fall för en allvarlig efterforsk-ning lyckas att taga reda på hvem som är innehafvare af ett in-tecknad löpande skuldebref, helst konkursgäldenären är i tillfälle att upplysa till hvem han sist guldit ränta å skuldebrevet; och i de händelser, der efter-frågan icke genast leder till målet, kommer dock in-teckningshafvaren att förr eller sednare uppträda för utfående af ränta eller kapitalfordran, hvarvid det står den, som anser edgång nödig, öppet att då framställa yrkande derom.

På grund af hvad jag anfört yrkar jag underkännande af Herr Sven Nilssons anmärkning och bifall till Utskottets Betänkande.

Vidare anfördes ej. Herr Talmannen framställde propositioner på bi-fall dels till Utskottets förslag i oförändradt skick och dels med den för-ändring, som påyrkats af Herr Sven Nilsson, och förklarade den förre af dessa propositioner hafva blifvit med öfvervägande ja besvarad. Utskottets förslag blef alltså utan förändring af Kammaren bifallet.

§ 6.

Föredrogs och bifölls Lag-Utskottets Utlåtande N:o 5, i anledning af Kongl. Maj:ts nådiga Proposition med förslag till författning angående upphäfvande af frälsemäns och deras vederlikars rätt till särskildt forum i brottmål.

§ 7.

Till behandling företogs Lag-Utskottets Utlåtande N:o 6, i anledning af väckta motioner om inrättande af förlikningskomitéer.

Härvid yttrade:

Herr Ola Bosson Olsson: Jag gillar fullkomligt Utskottets uti Utlåtandet uttalade åsigt derom, att denna fråga icke är ny, men dervid stadnar ock den öfverensstämmelse, som är emellan mig och Utskottet i detta ämne. Att frågan synes vara af vigt finner man nogsam t deraf, att hon mer än en gång tillföre varit föremål för Representationens om-pröfning till följd af de upprepade framställningar i ämnet, som vid flera föregående riksdagar blifvit gjorda. Men då Utskottet säger, att dessa framställningar aldrig hafva lyckats att tillvinna sig Riksdagens bifall, så är denna Utskottets utsaga väl icke aldeles enligt med sanna förhållandet,

ty vid 1840—1841 årens riksmöte beslöto Rikets Ständer en underdånig skrifvelse till Kongl. Maj:t, hvilken af Expeditions-Utskottet uppsattes, och hvarur jag tager mig friheten anföra följande: Med anledning af flera vid innevarande riksmöte hos Rikets Ständer gjorda framställningar om nyttan och behofvet af, att förlikningskomitéer mera allmänt inträttas, hvarigenom en fredligare sammanlefnad skulle befordras, rättegångarnes antal minskas samt dermed förenade kostnader undvikas, få Rikets Ständer, instämmande i dessa åsikter, underdånigst anhålla, det täcktes Eders Kongl. Maj:t uti nådig Proposition meddela Rikets Ständer en ledning för de reglementariska stadganden, som böra iakttagas vid organiserandet af dylika komitéer.

Denna skrifvelse expedierades äfven den 17 April 1841, hvaraf man kan finna att Utskottets ofvan anförda uppgift icke är riktig, och att nyttan och nödvändigheten af förlikningskomitéers införande redan blifvit af Rikets Ständer både beaktad och behjertad.

Utskottet säger vidare, under anförande af ordalagen uti ett föregående Lag-Utskotts Utlåtande, att förslaget i sjelfva verket innebär skapandet af en ny instans, enligt Utskottets omdöme ledande till alla de olägenheter ett större antal sådant medför, men icke egande motsvarande fördelar. Utskottet må nu kalla dem hvad som helst, dessa komitéer, det bryr jag mig icke om, ty det inverkar alldeles icke på saken; men äfven om de skulle anses utgöra en ny instans, och man kan erhålla en sådan utan besvär och kostnad endast på detta enkla sätt, så komma de sanneligen icke att verka utan nytta. Det är oss alldeles icke obekant, att en mängd obetydliga rättegångar nu besvära våra domstolar, och att tusendeltals dagsverken nu fåfångt uppoffras genom uppvaktning vid tingen, och hvilken orimligt stor fördel skulle det icke vara för båda parterna, om äfven blott endast en ringa del af dessa tvistemål kunde förlikas, innan de kommo inför domstolen; ty hvad som är ännu värre än uppoffringen af tid och penningar vid domstolarne, det är de högst menliga verkningar i moraliskt hänseende dessa obetydliga rättstvister medföra, den spänning mellan grannar de förorsaka, den hatfulla och missnöjda sinnesstämning de uppväcka o. s. v. För min del är jag alldeles öfvertygad derom, att genom lämplig och välvillig bemedling af behörige personer förlikning af dylika mål skulle kunna åvägabringas, och att man icke länge skulle behöfva vänta på de välgörande följderna af dessa komitéer, om de en gång komma till stånd.

Att förlikningskomitéer äfven i Norge utöfvat ett välgörande inflytande på rättegångsväsendet finner man i en från Norska Regeringen år 1835 meddelad uppgift, hvaraf inbemas, att af 50,635 mål, som blifvit af förlikningskommissionen behandlade, hafva 30,995 blifvit förlikta. Ätven i Danmark hafva de visat sig vara af stor nytta, hvilket jag personligen hört flere trovärdige och insigtsfulle Danske män vitsorda, och på grund af denna sammanstämmande erfarenhet hos våra grannar och naboar föreställer jag mig, att äfven inom vårt land förlikningskomitéerna skulle komma att ega en ganska vacker uppgift, och kunna uträtta ej så obetydligt till isynnerhet den mindre bemedlade folkklassens nytta och bästa. Visserligen innehåller 20 Kap. Rättegångsbalken föreskrifter

och stadganden i fråga om förlikningar, ja till och med åläggande för domaren i vissa fall att söka förmå parterna till förlikning, men dels ligga dylika åtgöranden alldeles icke i domarens intresse, då ingångna förlikningar ej obetydligt skulle förminska hans inkomster, i fall de inträffa alltför ofta, dels förorsaka dylika förlikningar domaren icke obetydligt besvär, då det mången gång kan vara ganska mödosamt att för parterne klart och tydligt framställa fördelarne af en ifrågasatt förlikning i stället för en vanskelig rättegång, der en och hvar åtminstone har hoppet för sig att kunna vinna sitt syftemål. Jag vill dock gerna göra våra domare den rättvisan att medgifva, det ej få bland dem dock försöka åstadkomma förlikningar, dock oftast utan resultat; ty när den rätt-sökande redan nedlagt kostnader på sitt mål, genom att infinna sig vid rättegångstillfället och att dit låta kalla sina vittnen, så är det naturligt att han icke vill hafva gjort detta för intet, utan att han då vill hafva sina vittnen hörda och sin kostnad ersatt, samt för sådant ändamål påkallar rättens beslut. Man kan, som sagdt är, icke undra på att så sker.

Utskottet anför ytterligare såsom skäl för afslag, att vår nu gällande lag åt domaren, såsom ansvarig embetsman, lemnat tillsyn dels derå, att icke tredje mans rätt genom förlikningar förnärmas, dels derå, att förlikningen ingås på ett sätt, som icke lemnar rum för tvekan om begge parternes frivilliga samtycke till föreningen, eller om hvad som blifvit samtyckt eller icke, utaf hvilket resonnement synes framgå, att Utskottet tyckes föreställa sig, att tillbörlig tillsyn öfver dessa omständigheter måhända skulle saknas inom de föreslagna förlikningskomitéerna. Jag tror dock för min del, att erfarenheten redan vederlagt denna farhåga, åtminstone har jag aldrig sport några olägenheter af dylikt slag från de komitéer, som redan funnits eller finnas inrättade, ty hvarken har tredje mans rätt blifvit mig veterligen förnärmad, ej heller hafva parterne varit i okunnighet om hvad som blifvit beslutadt och öfverenskommet. Jag vill dock ingalunda bestrida, att dessa förlikningskomitéer, som blifvit frivilligt inrättade, utan att vara af lag påbjudna, icke kunnat uträtta allt hvad de, under andra förhållanden, sannolikt bort och skolat göra, ty det är klart att, så länge ej i lag finnes stadgad skyldighet att infinna sig inför förlikningskomitéen, man icke kan tvinga rättsökande parter dit, hvadan också man sällan ser båda de tvistande tillstådes, ty merändels uteblir svarandeparten.

Såsom det fjerde skälet för sitt afstyrkande Utlåtande har Utskottet åberopat eller rättare ifrågasatt, huruvida i en kommun fullt lämpliga förlikningsmän finnas eller icke. Jag har dock i min motion sökt förekomma verkan af en dylik farhåga, derigenom att jag föreslagit att, om flera kommuner vilja förena sig om en komité, sådant skulle vara dem obetaget, och jag tror att, om flera socknar slå sig tillsammans, de icke skola blifva i förlägenhet för erhållande af personer, tjenlige och lämplige att taga plats i en förlikningsdomstol. Dessutom tager jag mig friheten åberopa hvad Lagberedningen i sitt förslag till Rättegångsbalk, uti 31 Kap. i fråga om bildande af förlikningskomitéer, anför, af hufvudsakligt innehåll: att socken eller stad skulle ega välja gode män, en eller flere, att gå parter till handa med bemedling af förlikningar, då de derom an-

litas; att, om part, efter det i saken vore stämmt, men innan den för rätta kommit, ville söka förlikning, han borde låta kalla sin vederpart sig till mötes hos bemålde gode män; att dock ingen skulle på sådan kallelse, — den der utfärdades af en utaf gode männen — vara skyldig att göra längre resor än 3 mil; samt att påföljden för underlåtenhet att vid mötet sig inställa vore den, att man förlorade rättigheten till ersättning för rättegångskostnaderna i första instansen.

Jag vill nu icke längre upptaga tiden med bemötande af Utskottets skäl för afstyrkande af de väckta motionerna, men utaf andan i Utlåtandet i sin helhet vill det emellertid synas mig, som Utskottet alltför mycket sett på förlusten af de sportler, hvaraf domaren skulle gå i mistning genom införande af de ifrågasatta förlikningskomitéerna, men deremot alltför litet tagit i betraktande den verkliga nytta den stora allmänheten skulle, genom upprättande af dylika institutioner, få erfara, samt den stora fördel en dylik reform otvifvelaktigt skulle medföra. Helst skulle jag naturligtvis vilja yrka återremiss å Utlåtandet, men då ingen af Utskottets ledamöter reserverat sig mot beslutet, torde en återremiss tjena till intet, då man från Utskottet, sammansatt på det sätt som det nu är, sannolikt icke kan förvänta något annat eller bättre Utlåtande, än det som nu är till afgörande föredraget. Af denna anledning måste jag nu åtnöja mig med att påyrka, det Utlåtandet måtte med ogillande läggas till handlingarne.

Herr Granlund: Denna fråga har jemväl under föregående riksdagar blifvit väckt af olika motionärer, och jag tror det ligger i sakens natur, att den skall från olika landsändar återkomma, till dess den erhåller en tillfredsställande lösning. Just detta återkommande visar, att en åtgärd af lagstiftande makten i detta hänseende är af behovet påkallad. Jag har från min ort erfarenhet af det gagn förlikningskomitéer kunna uträtta. En högt aktad ledamot af denna Riksdags Första Kammare var under flera år ordförande uti en dylik komité, som lyckades förlika till parternas ömsesidiga belåtenhet nästan alla tvistemål, men komitéens verksamhet aftog slutligen, som jag tror, af det skäl att parter icke hade någon i lag grundad skyldighet att inställa sig för densamma.

Utskottet har anfört, att i andra länder, der enligt regeln alla tvister utföras genom advokater, torde förlikningsdomstolar hafva medfört det gagn man dermed åsyftat. Just därför att man icke, synnerligast i landsorterna, eger tillgång på juridiskt bildade advokater äro förlikningskomitéer hos oss mer nödvändiga, ty de advokater eller sakkörare, som uppstå vid våra landsdomstolar, söka ofta af oädlä motiver att allt mer inveckla för den enfaldige allmogen den mest enkla rättegång. Vidare har Utskottet sagt, att förslaget skulle innebära skapandet af en ny instans. Det är sannt, men en instans, som icke kostar något, hvarken för de tvistande, kommunen eller Staten.

Likaledes har blifvit anfördt, att vår gällande lag uti 20 Kap. Rättegångsbalken ålägger domare att söka förlika parter, men landtdomaren lär under pågående ting med bestämda rättegångsdagar icke hafva mycket tid att använda för detta ändamål. Jag vill icke tro, att minskningen i de sportler, som uppkomma genom expeditionslösen, skulle för honom ut-

göra ett motiv att uraktlåta sin skyldighet i detta afseende, men något torde dock sportlerna inverka, när domareembetet skötes af vikarier, som ofta icke hafva någon annan inkomst än sportlerna.

Jag kan för min del icke finna något olämpligt uti ett lagstadgande, hvilket, såsom nu blifvit föreslaget, vid vite ålägger parter att inställa sig inför förlikningskomitéer, sedan de behörigen blifvit kallade, och då jag af egen erfarenhet känner, huru mycket godt dylika komitéer kunna verka, kan jag icke bifalla Utskottets hemställan, utan önskar motionerna all framgång.

Herr Gustaf Jonsson: De skäl Utskottet anført för sitt afstyrkande af motionerna kan jag icke godkänna. Att frågan, som vid flera föregående riksdagar blifvit väckt, aldrig lyckats tillvinna sig Riksdagens bifall, är, enligt mitt förmenande, en omständighet, som icke bör förminska densammes vikt och betydelse. Den återkommer som en gengångare vid hvarje riksdag och skall slutligen vinna bifall, alldenstund den institution, hvars inrättande den åsyftar, är välgörande för landet, och det är i öfvertygelsen härom jag väckt mitt förslag.

Utskottet har sagt, att förslaget skulle innebära skapandet af en ny instans. Ja, visserligen, men icke en sådan instans, som erfordrade tjänstemän på stat, utan en sådan, hvars angelägenheter hvarje fosterlandsvän, som älskar frid, gerna skulle åtaga sig att sköta utan ersättning. De förlikningskomitéer, som finnas på åtskilliga ställen i landet, hafva verkat derhän att rättgångarnes antal förminskats, men de äro i viss mån maktlösa, så länge icke något lagstadgande finnes, som ålägger parter att inför dem uppträda. Man har sagt, att tvisterna icke kunde blifva så väl utredda inför en förlikningskomité som inför domstol, men det finnes icke något hinder att, för vinnande af fullständig juridisk utredning, i fall icke förening kan åvägabringas, sedermera fullfölja dem inför rätta. Jag anser därför, att denna fråga ej bör af Riksdagen så rätt och slätt lemnas utan afseende. Jag yrkar att min motion måtte af Kammaren bifallas och att proposition måtte varda framställd på bifall till motionen och afslag å Utskottets framställning.

Jag har förskaffat mig ett reglemente från Danmark, der förlikningskomitéer under en lång följd af år funnits, och jag skulle kunna hafva framlagt ett förslag i samma syftning som det Danska, enligt hvilket landshöfdingarne utse kommissarier, som fungera i komitéerna, men jag tror detta skulle blifva för dyrt. Mitt förslag är deremot enkelt och praktiskt utförbart, hvarföre jag yrkar bifall till min motion.

Herr Staaff: Om motionärerne påyrkat inrättande af en institution utaf kommunal natur, der sådane parter, som vore i stånd att sjelfva reda sina affärer och icke stode fiendtligt riktade emot hvarandra, kunde finna hjälp vid uppgörandet af sina rättsförhållanden, skulle jag sagt att förslagen varit praktiska och möjligen kunde leda till välgörande resultat, men då motionärernas förslag åsyfta inrättandet af en legal instans — den nedersta — som, hvad man än må derom säga, sålunda ovilkorligen skulle öka instansernas antal och blifva för parterna besvärande, kan jag icke inse något skäl till bifall, isynnerhet som vår lag bjuder domaren

att söka förena parter. Man har visserligen påstått, att omtanke för sportlerna skulle kunna förmå domaren att låta dessa lagbud ligga i glömska, men förhållandet är dock icke sådant, ty inkomsterna utaf domboken äro icke större, än att domaren gerna kan undvara dem. Om man undantager skuldfordringsmål, som i allt fall icke äro synnerligen många, äro domboksmålen i allmänhet icke af beskaffenhet att utgöra en inkomstkälla.

Om man ser närmare på de förslag, motionärerna uppgjort, skall man lätt finna hvilken stor praktisk svårighet möter för desammas antagande. Den förste motionären har föreslagit, att parterna skulle vara skyldige inställa sig för komitéen inom det komitéområde, hufvudkäranden tillhör. Låtom oss nu antaga, att en person i Skåne har en fordran hos en annan, som är bosatt i Haparanda, och stämt denne svarande till hans forum domicilii. För att nu få detta mål förlikat, skulle svaranden resa från Haparanda till Skåne, det vill säga göra en färd på omkring 180 mil! Han kan icke gerna resa genom ombud, ty antingen skulle han då lemna ombudet en öppen fullmakt att ingå på alla möjliga förlikningar, eller också tänka sig alla olika förlikningsförslag, hvilket torde blifva något svårt, enär dessa alstras just af stundens ingifvelse. Vänder man om förhållandet, såsom den andre motionären gjort, i det han föreslagit att parterna skulle inställa sig i den kommun, der svarande-parten har sitt bo och hemvist, så får skåningen resa upp till Haparanda, och jag vet just icke om det skulle för honom vara någon fördel. Kostnaderna för dylika resor, som — det medgifver jag gerna — skulle blifva undantagsfall, kunde således komma att uppgå till ett vida större belopp än det, hvarom tvistades. Jag skulle kunna anföra ännu flera omständigheter, som visade det opraktiska uti förslagen, men jag nöjer mig med att upprepa hvad jag först yttrade, att jag icke skulle haft något emot förslagen, om de åsyftat inrättandet, icke af en legal instans, utan af en kommunal institution; nu måste jag yrka på bifall till Utskottets hemställan.

Herr Per Nilsson i Kulhult: Jag tror för min del, att motionerne hade varit värde ett bättre öde, än det de nu synas gå till möte. I den socken, der jag är boende, har under tio års tid existerat en förlikningskomité, som uträttat mycket godt, ty de flesta tvister, som uppkommit, hafva genom densamma blifvit bilagda, hvarigenom flera tusen Riksdaler blifvit inbesparade och lumpna rättegångar förekomna, som velat väckas af personer, hvilka, oaktadt de kanske haft den juridiska rätten på sin sida, likväl haft moraliskt orätt.

En talare har påpekat olägenheten för parter, som bo så långt från hvarandra som i Haparanda och Skåne, att sammanträffa vid förlikningskomité inom den kommun, der endera parten har sitt hemvist. Jag tror dock, att i sådana fall ombud kunde begagnas lika så väl som vid laga forum. Asigterna i denna fråga äro dock lika långt åtskilda som Haparanda och Skåne, ty det egna intresset har säkerligen icke liten del i det motstånd frågan här från vissa håll röner.

Jag skulle helst önska återremiss till Utskottet.

Herr Johan Bergström: Att bilda frivilliga förlikningskomitéer för att förena tvistande parter är en vacker handling. Men att etablera en lag

som skulle ålägga kommuner att bilda förlikningskomitéer tror jag icke vore välbetänkt. Jag tror, att sådana tillkomna förlikningskomitéer icke uppfylla det åsyftade ändamålet; kommunerna hafva nog många åligganden förut, utan att öka dem med att inrätta förlikningskomitéer. Jag tror icke heller, att parterna skulle blifva belättna med en sådan åtgärd, det skulle medföra besväret för dem att inställa sig vid en ny instans, och jag tror icke, att vi, då frågan om förenkling af vårt domstolsväsende allt mer och mer gör sig gällande, bör öka instansernas antal.

Jag yrkar alltså på bifall till Utskottets hemställan och afslag på motionerne.

Herr Axel Bergström: Först och främst får jag tacka den värde motionären från Christianstads län, för det han med sin grundligare kännedom om vår äldre riksdagshistoria rättat Utskottets uppgift, att de upprepade framställningar i ämnet, hvilka vid flera föregående riksdagar blifvit gjorda, icke någonsin lyckats tillvinna sig Riksdagens bifall. Till följd af den utaf motionären nu lemnade upplysning får det anses såsom ådagalagdt, att 1841 års Riksdag förordat inrättandet af förlikningskomitéer. Min auktoritetstro är dock, jag tillstår det öppet, så svag, att jag icke genom hvad motionären i nyssberörda mätto upplyst, blifvit övertygad om nyttan eller lämpligheten af dylika komitéer.

Vidare tror jag, att våra öfverläggningar skulle vinna i upphöjdhet och lugn, om man icke vore så frikostig med orättvisa beskyllningar, hvilka icke kunna annat än reta dem, mot hvilka de riktas. Motionären har framkastat den beskyllning mot Sveriges domare, att de af omtanke för eget intresse skulle vara mindre benägna att efterleva lagens stadgande, att domaren bör råda parterna att sig förena. Det är en obestyrkt beskyllning; jag tillbakavisar den.

Vidare har motionären beskyllt Lag-Utskottet för att hafva sett mera på domarnes sporter än på folkets nästa. Det är en obestyrkt beskyllning; jag tillbakavisar den.

Slutligen har motionären, som ansett önskligt att ärendet blefve till Lag-Utskottet återförvisadt, förklarat sig icke vilja framställa yrkande derom af farhåga, att en återremiss till Utskottet, såsom det för närvarande vore sammansatt, icke skulle tjena till något. Denna klagan från motionärens sida öfver Utskottets sammansättning synes mig vara i hög grad obefogad; ty hvem, jag frågar det, har tillsatt Lag-Utskottet? Männe icke majoriteten inom denna högt ärade Kammare, till hvilken majoritet motionären sjelf räknas? För egen del är jag, som ej tillhör majoriteten, villig medgifva, att Lag-Utskottet, hvaraf motionären sistförflutne riksdag var ledamot, vid början af innevarande riksdag gjorde en oersätlig förlust derigenom, att majoriteten ansåg hans insigter och erfarenhet böra komma icke civillagstiftningen utan banklagstiftningen till godo samt förty utslöt honom från Lag-Utskottet och i stället insatte honom i Banko-Utskottet; men i detta afseende är jag utan all skuld.

Motionären har till stöd för sitt förslag åberopat förhållandena i Danmark. Äfven jag känner något till dessa och vill derföre rörande den historiska uppkomsten af de i detta land befintliga förlikningskomitéer upplysa följande. Danmark var den tid, då fråga om inrättande af dessa

komitéer först väcktes, alldeles öfversvämmadt af sådana sakförare, hvilka man med ett vulgärt uttryck kallar bränvinsadvokater, och som flitigt uppviglade befolkningen till oskäligen rättegångar. Landets bästa män visste då icke någon annan utväg till räddning ur denna nöd än att försöka minska dessa sakförarens olycksbringande inflytande på befolkningen. För sådant ändamål ansågs lämpligt genom lagens tvång förmå tvistande parter att, innan de finge anhängiggöra sin sak för rätta, personligen tillstädeskomma inför gode män för att förmanas till förlikning, och oaktadt flera röster höjdes emot den föreslagna institutionen af förlikningskomitéer, kom densamma likväl omsider till stånd, då man icke kunde finna något kraftigare och mera verksamt medel mot det allmänt erkända och öfverklagade onda. Till bekräftelse af de utaf mig upplysta förhållanden återopar jag en utmärkt dansk rättslärd generalprocureur Stampes tryckta utlåtanden. Nu finnas visserligen också i vårt land bränvinsadvokater, men lyckligtvis icke i så stor mängd och med så stort inflytande på befolkningen som förhållandet var i Danmark mot slutet af förra århundradet, då förlikningskomitéerna der inrättades; och därför förefinnes icke heller hos oss samma behof af förlikningskomitéer, som fanns i Danmark.

Det ligger en inre motsägelse i sjelfva tanken att genom tvång drifva folk till förlikning. Kan man genom fri verksamhet förmå parter att sänjas och förlikas, är sådant visst lyckligt; ty det är en brist att gå till rätta med hvarandra. Men önska de tvistande sina tvister bedömda och slitna efter lagen; då böra också inga andra motiver än rent rättsliga göras gällande. Med afseende derå innehåller också den danska lagen om förlikningskomitéer, att en rättslärd och lagfaren man skall hafva säte deri. Lagstiftaren insåg nemligen vigten deraf, att de, hvilka skulle bemedla förlikning, äfven förmådde bedöma, hvilken af parterna enligt gällande lag hade rätt. Utan sådan förmåga kommer en förlikningskomité städse att hängifva sig åt lusten att, för åstadkommande af den önskvärd ansedd förlikningen, öfvertala den part, som har rätten på sin sida, att nedsätta och minska sina anspråk, hvarigenom den materiella rättvisan lider intrång. För min del finner jag motionärens lagförslag icke innebära säkerhet därför, att de föreslagna förlikningskomitéerna i vårt land komma att besitta ofvan omnämda förmåga, hvarpå jag lägger så stor vikt.

Vidare är det högst angeläget, att, om förlikning emellan tvistande parter kommer till stånd, förlikningskomitéen förstär att skriftligen uppfatta hvad öfverenskommet och aftaladt blifvit på sådant sätt, att uppkonsten af ytterligare tvister om rätta förståndet af förlikningen förebygges. Icke heller i detta afseende lemnar sammansättningen af de föreslagna förlikningskomitéerna erforderlig trygghet.

Slutligen har jag att bemöta tvänne argumenter, som motionären vidare begagnat. Han yttrade, att rättegångar om obetydliga saker demoraliserade befolkningen, men så är icke förhållandet; ty hvad som förefaller en person, t. ex. motionären, ringa och obetydligt, kan vara af stor betydelse för de tvistande. Stort och litet äro relativa begrepp; och man kan utföra en tvist om det lilla på ett lojalt och värdigt sätt. Hvad som deremot demoraliserar är, att tvistande parter på ett lumpet och chikanöst sätt uppträda mot hvarandra och söka undanhålla och fördölja sanningen

i målet, detta må angå ett stort eller litet belopp. Ytterligare förmenade motionären inrättande af förlikningskomitéer skola medföra stor besparing af dagsverken. Jag förstår knappt detta argument. Det står dock klart för mig, att tvungen personlig inställelse inför förlikningskomitéerna skulle medtaga lika många dagsverken, som förspillras genom inställelse inför domstolarne; och i de mål, hvori förlikning icke kunde åstadkommas, och som utan tvifvel blefve de talrikaste, kunde de sednare dagsverkena icke inbesparas.

Motionären har icke anfört något skäl, som syns mig kunna i någon mån rubba vigten af dem, hvilka tala för afslag å motionen; hvadan jag yrkar bifall till Lag-Utskottets Utlåtande.

Herr Forsbäck: Jag vill endast med några ord gifva till känna, att jag skulle önskat, att motionärernas framställningar ledt till annat resultat än det, hvartill Lag-Utskottet i förevarande Betänkande kommit, ty jag känner huru mycket godt förlikningskomitéer i min ort utträttat. Men orsaken till att de icke utträttat allt det goda, de kunnat, ligger just deruti att de varit frivilliga. Denna frivillighetens princip har inom flera områden verkat ganska skadligt. Jag vill blott erinra om skarpskytteväsendet; huru många korpser, som hastigt nog bildades, hafva icke blifvit upplösta, och hvarföre? Jo, just därför att de voro frivilliga.

Ehuru motionerna väl icke hafva någon framtid vid denna riksdag, skulle jag dock önskat, att motionärerne rönt bättre framgång i sina bemödanden för en så nyttig sak som förlikningsdomstolar.

Herr Ehrenborg: Då dessa förslag riksdag efter riksdag hafva återkommit, då motionärerne nu yrkat bifall till motionerna samt afslag å Utskottets Betänkande, då under denna öfverläggning alla, som hittills uppträdt emot motionärernes förslag, med ett enda undantag allenast, varit jurister, och då det kan vara anledning befara att motståndet mot motionerna tillskrifves någon juridisk förnämhet eller afvoghet, så har jag trott, att det icke vore olämpligt, om en ledamot, som *icke* är jurist men varm vän af förliknings-komitéernas verksamhet, för sin del förklarar, att han helt och hållet instämmer i de af 1868 års Lag-Utskott anförda samt nu upprepade skäl för afstyrkande af bifall till motionerna, men hufvudsakligen uti de af nuvarande Lag-Utskott tillagda orden "att förlikningens frivillighet icke står väl tillsammans med den tvångsmakt, som enligt motionärernes förslag skulle tilläggas den nya institutionen." För min del tror jag, att motionärernes syfte för sakens befrämjande icke vinnes på det sätt, som de föreslagit. Det torde erkännas af dem sjelfva, att inrättandet af en ny instans icke i och för sig sjelf är något önskningsmål och att det icke är möjligt att i allmänhet få juridiskt bildade personer till ledamöter af förliknings-komitéerna, enär sådana icke mågenstädes finnas att tillgå. Icke heller han önskar att få förlikningsinstitutionen utan ansvarighet, lika litet som att göra de personer ansvariga, hvilka icke ega sakkunskap. Men hvad åsyftas då? Jo, att befrämja saken, att intressera allmänheten derför och åstadkomma, att tvistemål så mycket som möjligt uppgöras genom förlikning. Jag erkänner, att detta syfte är godt och fosterländskt, men jag vågar tillika påstå,

att det icke befordras på de sätt, som blifvit föreslagna. Man framkallar i allmänhet icke en god sak genom att reglementera och för densamma öppna en form, innan intresset för saken blifvit allmänt. Det har hittills visat sig, att intet hinder mött för förlikningskomitéers inrättande och verksamhet utan några lagstadgade reglementen i orter, der en kraftig vilja i sådant hänseende yppat sig, under det att man på andra håll icke kunnat frammana en sådan, derigenom att reglementen uppgjorts. Jag har vunnit egen erfarenhet häraf under flera år. Å ena sidan känner jag nemligen orter, der man endast genom frivillig sammanslutning bildat förlikningskomitéer, hvilka, ehuru med varsamhet för att gå någons rätt för när, uträttat mycket godt. Men å andra sidan får jag tillkänna, att t. ex. den förlikningskomité, som bildats på den ort, der jag bor, och i hvilken komité jag under 7 år haft äran att sitta såsom ordförande — jag lägger vikt på ordet äran, ty det är den enda följden af dessa uppdrag — icke lyckats förlika mer än ett enda mål under dessa 7 år, och det var ett slagsmål. Vi hafva varit 7 personer, som sammanträdde före hvarje ting och sutit mycket högtidliga och väntat på parter, som kunde vilja förlikas. Skrifvelser om dessa sammanträden utfärdades särskildt till hvar och en ledamot, och pålysningar skedde i kyrkorna med de lifligaste uppmaningar till tvistande parter. Icke dess mindre har påföljden af allt detta icke blifvit någon annan, än den jag redan nämnt. Och hvarföre? Jo! emedan på den orten befolkningen ännu icke varit mogen för en dylik institution. Genom en eller två personers inflytande, som vill sätta i verket en vacker tanke, kom den till stånd. Vi fingo föreslagna stadgar för komitéens verksamhet fastställda af Konungens Befallningshafvande, vi fingo personer till ledamöter i komitéen och trodde oss genom densamma skola göra väl. Och ehuru resultatet nu har blifvit intet, har det emellertid kostat rätt mycket tid för dem, som sutit der förgäfv. Detta är således icke den rätta vägen.

Jag hörde en talare nämna, att han i tio år deltagit i en förlikningskomité, som derunder visat sig mycket välgörande. Detta visar ju att saken gått för sig utan nu föreslagna lagstiftning. Det skadligaste man kan göra en god sak är ofta att i förtid pålägga den obligatoriska former. På de skäl jag sålunda anført tillstyrker jag bifall till Betänkandet samt uppmanar såväl motionärerne som en och hvar i öfrigt af Kammarrens ledamöter att hvar i sin ort verka för den goda saken, men afråder aldeles ifrån förnyade förslag att göra den för hela landet obligatorisk.

Herr J o n a s S a m u e l s s o n : Om kommunerna skola tvingas till inrättande af förlikningskomitéer, så tror jag för min del, att detta icke mycket kommer att befrämja förlikning parter emellan; och i sådan händelse skall för öfrigt hvad som kan vinnas genom rättegångarnes minskande bortkastas på komité-sammanträden. Derigenom uppkommer först och främst tidspillan och resekostnad för parterne. Vidare kosta komitéernas sammanträden icke så obetydligt. Och slutligen faller sig det myckna bråket med stämningars kommunicerande icke heller så lätt. Allt detta skulle sammanräknadt säkerligen uppgå till så stort belopp, att kåranden, som naturligtvis skulle bekosta förberedelserna till en rättegång, mången gång kunde komma att dertill sakna erforderliga medel. Sålunda skulle

följden häraf kunna blifva den, att en mindre bemedlad sattes ur stånd att börja en rättegång, vore än hans sak den aldra rättvisaste.

Inom det härad, der jag bor, finnas två kommuner, som hafva förliknings-komitéer; men från dessa kommuner förekomma alltid en mängd rättegångar vid hvarje ting.

Den ärade motionären har erkänt, att processlystnaden är i aftagande. Om så lyckligt är, tror jag det vore bäst att skona kommunernas medlemmar från allt för många tidsödande uppdrag. Vi hafva på den sednare tiden redan erfarit, huru de kommunala tjänstebefattningarnes antal oupphörligen vuxit; och skulle detta förslag gå igenom, så, i stället för en väl behöflig indragning af tjänster, tilkomme säkerligen en mängd ytterligare. För min del anhåller jag derföre om bifall till BetänkanDET.

Herr Uhr: Vid 1850 års riksdag väckte jag en motion om inrättande af förlikningskomitéer. I egenskap af suppleant deltog jag i Lag-Utskottets behandling deraf, och då jag fann Utskottet benäget för saken, lyckades jag att öfvertyga det om nyttan deraf, så att Utskottet i viss mån tillstyrkte bifall till mitt förslag. Utskottet föreslog nemligen då, att intet sådant mål finge till behandling inför domstol förekomma, som icke förut varit hos förliknings-komité anmäldt. Detta vann likväl icke Riksdagens bifall. Och då jag sedan vid två särskilda riksdagar förnyade mitt förslag, behagade Utskottet vid ingendera riksdagen besvara det-samma, utan stoppade det helt enkelt under bordet. Vid den tredje riksdagen omsider blef min då åter väckta motion i ämnet af Utskottet besvarad, men då afstyrktes den såsom nu på svaga skäl.

Jag har icke haft samma olyckliga erfarenhet som min granne till höger. Likasom han har jag äfven haft äran att vara ordförande i förliknings-komitéen inom den ort, der jag bor; och jag har sannerligen nästan flatnat öfver de goda resultat som vunnits. Vi hafva lyckats förlika många mål af sådan beskaffenhet, att de eljest säkerligen skulle hafva gått alla instanserna igenom. Nu komma nästan inga mål ens till förliknings-komitéen, utan parterna blifva sams ändå. Till mig hafva i sommar kommit både kärande och svarande och der gjort upp saken. Detta förhållande bevisar emellertid, efter mitt förmenande, nyttan af en förliknings-komité i den orten.

För närvarande vill jag dock gå in på hvad min granne här bakom ryggen sagt och anser, att vi kunna låta bero vid BetänkanDET, men hoppas dock "bättre lycka nästa gång".

Herr Kolmodin: Efter den diskussion, som nu förelupit, har jag obetydligt att tillägga. I synnerhet hafva de båda representanterne från Nerike genom sina anföranden öfvertygat mig, att man bör bifalla BetänkanDET. Den ena har nemligen visat, att de *frivilliga* förliknings-komitéerna kunna medföra synnerligen goda verkningar, och den andre har otvetydigt ådagalagt de stora besvär och kostnader, hvilka dessa inrättningar skulle förorsaka, om de blefvo obligatoriska.

Det är endast en sak, jag ytterligare har att anmärka. En talare ifrån Skåne har föreslagit, att förlikningarne må kunna åvägabringas genom ombud. I motionärens förslag ligger en tanke, att dessa förlik-

ningar skola åstadkommas medelst ett slags tvång. Detta låter, rätt förstådt, ännu höra sig. Nu vill man derjente, att de skola ske genom ombud. Härtill kan jag endast säga, att jag tror, det förlikningarne i så fall komme att blifva derefter. För min del yrkar jag bifall till Utskottets hemställan.

Herr Gustaf Jonsson: Ja! åsigtarna äro delade här såsom i andra fall. Jag har icke heller kunnat vänta mig annat. Jag får dock upplysa, att förliknings-komitéer redan finnas, i hvilkas reglementen, som blifvit fastställda af Konungens befallningshafvande, finnas stadgade viten och böter för uteblifvande parter. Der finnes sålunda redan tvång till inställelse; och saken får sannerligen icke heller någon fart med mindre. Jag vill emellertid nu rätta mitt förra yttrande så till vida, att jag inkränker mig till att yrka bifall till *min* motion.

Herr Granlund: Jag vill, med anledning af hvad en ärad representant från Norrland ordadt om de svårigheter, som skulle uppstå, om den ene parten bodde i Haparanda och den andre i Ystad, endast nämna, att ett slikt förhållande, efter mitt förmenande, näppeligen ens låter tänka sig. Om motionären för öfrigt mindre väl formulerat sitt förslag, så hade väl detta icke behöft utgöra något hinder för Lag-Utskottet att framlägga ett bättre formuleradt. Det är knappast möjligt för en motionär att så formenligt uppställa sin motion, att icke klander kan riktas deremot, synnerligast från den juridiska sidan. Meningen med förslaget är dock god, och derföre har jag yttrat mig för bifall till detsamma.

Hvad beträffar det, som en annan talare nämnt, att det inom vissa kommuner skulle möta svårighet att finna personer, som vore villige att åtaga sig uppdrag såsom ledamot i förlikningskomité, så vore det beklagligt om kommuner funnes, der man vore så liknöjd för denna angelägenhet — lika beklagligt vore det om folket i allmänhet vore så oförsönligt som en annan värd talare anfört — jag tror dock detta skall höra till undantagen — många kommunala uppdrag finnas mer obehagliga än att få till sin uppgift att söka förlika tvistande till ömsesidig belåtenhet och rycka den mindre kunniga delen af folket ur händerna på dessa bränvinsadvokater, hvilka gjort till sin uppgift att inkrängla målen, stundom till den grad att båda parterne tappa och advokaten är den ende vinnande.

Herr Ahlgren: Då en talare erinrat, att Rikens Ständer vid 1841 års Riksdag ingingo till Kongl. Maj:t, med anhållan om utarbetande af en lag, i syfte att förlikningskomitéer måtte mera allmänt inrättas, så ber jag att något få fullständiga denna uppgift. I anledning af Rikets Ständers berörda skrifvelse, hvarutinnan påpekades, hurusom genom förlikningskomitéers inrättande en fredligare sammanlefnad skulle befordras, rätttegångarnes antal minskas och dermed förenade kostnader undvikas, aflät nemligen Kongl. Maj:t en skrifvelse till den då i verksamhet varande Lagberedningen, deruti Kongl. Maj:t förklarade sig hafva med tillfredsställelse erfarit, det Rikets Ständer till princip godkände ifrågavarande okonstlade lagstiftning, samt till Lagberedningen öfverlemnade Rikens

Ständers skrifvelse för att af den tagas i öfvervägande. Lagberedningen gjorde då allt hvad på den berodde för att utreda möjligheten af en lag i det föreslagna syftet, men har i ett längre underdånigt utlåtande af den 16 December 1842 tydligen visat, att den ifrågasatta institutionen endast skulle blifva besvärlig och betungande för de rättsökande, utan att något motsvarande gagn derigenom kunde åstadkommas. Jag har velat, till rättelse för de motionärer som vid blifvande riksdagar tilläfvats ämna upptaga frågan, lemna denna underrättelse, om huru Lagberedningen deruti yttrat sig, och tillåter mig i sammanhang härmed hemställa, att hvar och en, som intresserar sig för förlikningskomitéers inrättande måtte taga del af omförmälda underdåniga utlåtande, såsom innehållande en fullständig och upplysande utredning af det ärende, hvarom diskussionen nu pågår. Vid antydda utlåtande var visserligen fogad en reservation, men bland principerna deruti ingick väsendtligen, att förlikningskomitéerna skulle vara helt och hållet frivilliga institutioner i kommunerna, så att Konungens Befallningshafvande först borde höra kommunerna, huruvida de ville hafva förlikningskomitéer. Derjemte torde äfven, hvad motionärer icke beaktat, lemnas bestämmelse rörande beskaffenheten af de mål, som förlikningskomitéerna skulle ega att upptaga. Nu antydda, med flera omständigheter torde böra behjertas, om flera eller färre framdeles komma att uttala sina önskingar om en lag i nu afhandlade syfte.

För min del tror jag visserligen, i likhet med en föregående talare, ätt en dylik institution kunde blifva nyttig, dock endast så länge den är grundad på frivillighetens princip och ej på tvång.

Men en annan sak, mine Herrar! Af åtskilliga yttranden, som här blifvit fällda, skulle man kunna tro, att det Svenska folket vore särdeles trätgirigt och motsträfvigt för rättegångars biläggande i godo. Jag har tagit kännedom om Justitie-statsministerns embetsberättelser för år 1867 äfvensom för föregående år och har derutaf kommit till en motsatt åsigt. Justitie-statsministerns sednast afgifna embetsberättelse, eller den för år 1867, första afdelningen, visar nemligen, att då vid samtliga häradsrätterna samma år afdömda *twistemål* utgjorde 20,178, så hade under nämnda år såsom förlikta, förfallna samt icke fullföljda blifvit afförda icke mindre än 14,817 mål, således mer än 75 procent af samtliga afdömda målen. De från 1866 till 1867 vid häradsrätterna uppskjutna, uti nyssberörda siffror likväl icke inbegripna *twistemålen* motsvara dock ungefär det antal, som sistnämnda år lemnats hvilande till 1868.

Att slutligen den ifrågaställda institutionen dock icke har med sig de stora fördelar mången tror, synes, så tvifelaktigt detta än kan låta, framgå af det förhållande, att, medan i början af 1840-talet det fanns icke mindre än 190 förlikningskomitéer i riket, detta antal sedermera betydligt nedgått, hvilket sannolikt icke skulle hafve skett, derest de stora fördelar, som i synnerhet *en* talare uppgifvit, verkligen skulle vara förenade med denna institution.

På de grunder jag nu i korthet anført yrkar jag bifall till Utskottets hemställan.

Grefve Sparre: Det kan ingalunda förvåna mig, att en så vacker tanke som inrättande af förliknings-komitéer vinner bifall hos många, hvilka sannolikt ej gjort sig förtrogne med de vilkor, hvarunder dessa komitéer skola utöfva sin verksamhet, så mycket mindre som sådana institutioner både i Danmark och Norge existerat sedan längre tid tillbaka och der verkat mycket godt. Såsom icke sjelf varande domare, bör jag icke gerna kunna blifva utsatt för misstanken att vilja draga till domstolarne mål, som skulle kunna afgöras utan deras åtgärd. En ledamot af Kammaren, som tillföre varit ledamot i Utskottet, torde påminna sig, att jag derstädes icke motsatte mig förslaget. Men jag tror, att man måste söka göra sig reda för orsakerna, hvarföre denna institution i grannländerna tillvunnit sig så stora sympatier, men icke förmår göra det äfven hos oss. Orsaken härtill ligger, såsom en ledamot af Utskottet redan antydte, deruti, att i Norge likasom i Danmark målen utföras genom advokater, så att parterna icke, åtminstone i allmänhet, sjelfva bevista tingen. Härigenom blifva rättegångarne derstädes kostsammare och möjligheten till en förlikning, som kanske lätt kunde åvägabringas, om parterne stode ansigte mot ansigte, gifves icke, sedan målet kommit inför domstol, så mycket mera som advokaterne vanligen icke äro böjde att förlika mål. Hos oss deremot, hvarest folket sjelft i allmänhet utför sina rättegångar och domaren derpå icke kan förtjena stort mera, än hvad protokollens utskrifning kostar honom, hos oss är domaren, som känner folket och parterne, bättre i tillfälle att mäkla förlikning än personer, hvilka af tvång mer eller mindre motvilligt mottaga förtroendet att vara ledamöter i en förliknings-komité. I de orter, som hafva en domare, hvilken nitälskar för det, som är godt och rätt, är domstolen ock den bästa och ändamålsenligaste förlikningsinrättning som finnes; och detta torde vara orsaken, hvarför förliknings-komitéer hos oss på somliga ställen kunnat uträtta så liten nytta, medan de på andra orter, hvarest domaren möjligen åsidosatt sitt lagstadgade åliggande att söka förmå perterne till förlikning, visat sig mera verksamma.

Men nu är frågan den: Böra vi, med afseende derpå att en och annan domare icke fullgjort sina skyldigheter och att parterna på somliga ställen kunna vara mera trätlystna, böra vi med afseende derpå ålägga menniskor i allmänhet det tvång och den olägenhet, som följer deraf, att, innan saker få komma till domstols-instanserna, de ovilkorligen förut skola genomgå förlikningsinrättningarna såsom en första instans? Eller skulle det för personer, som blifva besvärade af trätlystna processmakare, vara någon fördel att nödgas resa till motparternas hemorter, för att der undergå en förlikningsprocedur, som oftast torde visa sig overksam? Jag tror det icke; och då jag hyser den öfvertygelsen, att den kommunal-anda, som i allmänhet nu börjat utveckla sig, mer och mer skall föranleda der-till, att genom personer, som äro för saken intresserade, frivilliga förliknings-inrättningar åstadkommas, men att de genom tvång åstadkomna tjena till intet, så tror jag, att Utskottet gjort klokast uti att för det närvarande afstyrka förslagen.

Skulle institutionen komma till stånd, så bör den icke kunna komma i fråga att verka annorstädes än vid tingsställena, hvarest tolf män af ortens mest aktade, och som vanligen äro mest bekanta med parterne, än-

dock skola sammanträda, och der således det bästa tillfälle i världen gifves för dem att om möjligt åstadkomma en frivillig förlikning. Jag tror således, med afseende på vår domstolsorganisation och med det tillfälle, som nämnden nu eger att åstadkomma förlikningar, derutaf följden äfven blifvit, efter hvad den siste talaren visat, att 75 procent af anhängiggjorda tvistemålen årligen förlikas, att, säger jag, dessa förhållanden göra förlikningskomitéer såsom tvångsinrättningar öfverflödiga och röstar fördenskull för bifall till Utskottets framställning.

Herr Törnfeldt: Då man ofta sett, huru för en ringa sak svåra strider hafva uppstått, då för en enda riksdaler processer börjats, hvilka räckt i flera år, så att rättegångskostnaderna slutligen uppgått till hundratala Riksdaler, — då man sett sådant, må man väl önska framgång åt förslag om inrättande af förlikningskomitéer, ty dessa skola ovilkorligen komma att medföra mycket godt. Hvad kan väl ock vara skönare än att förlika stridande bröder? Derföre instämmer jag för min del i yrkandet på dylika komitéer. Men i afseende på formen derför, om de böra vara obligatoriska eller icke, vill jag icke uttala mig, utan anser, att ärendet bör återremitteras till Utskottet för afgifvande af ett nytt förslag.

Herr Petter Andersson: Jag för min del underkänner visserligen icke utan gillar tvärtom det goda syftet med motionerna, men tror dock, att man om dessa förlikningskomitéer gör sig större förhoppningar, än de verkligen kunna motsvara. Jag har ock någon erfarenhet af dylika komitéer, emedan en sådan jemväl funnits inom den kommun jag tillhör. Der förliktes väl åtskilliga mål, men vanligen endast sådana som voro af ringa betydelse, och i hvilka svaranden icke gerna kunde undandraga sig käromålet. Tvisterna uppgjordes då gemenligen medelst skuldförbindelser; och då de sedermera skulle infrias, uppstodo nya rättegångar eller lagsökningar i stället för de på sådant sätt bilagda tvisterna. Detta fortgick i några år, men då komitéen omsider insåg, att den icke kunde motsvara det förtroende, som gifvits den, upplöstes den slutligen af sig sjelf. Jag tror för min del, att motionärens förslag är allt för hårdt och obilligt emot kärandeparten, hvilken derigenom måste komma att tillskyndas ökade kostnader eller åtminstone besvär. Ofta bruka svaranderne undandraga sig stämningens delgifvande; och skall nu käranden åläggas att före målets anhängiggörande stämma medelst kallelse till förlikningskomité, så fördubblas ju svårigheterna. För min del anser jag sålunda, att Lag-Utskottet träffat det rätta och yrkar bifall till dess hemställan.

Herr Medin: Jag erkänner, att jag både har varit och fortfarande är en varm vän af förlikningskomitéer, men på det sätt de hittills varit inrättade, hafva de icke kunnat gagna särdeles mycket, så länge nemligen de icke haft makt att vid vite ålägga parterne att komma tillstådes. För närvarande anser jag likväl icke något vara att göra vid saken. Att återremittera betänkan det till Utskottet tjenar till intet; och att besvara Kamraren med votering i frågan anser jag icke heller vara af särdeles gagn, utan jag tror, att vi få inskränka oss till att, såsom en annan talare

talare önskade, hoppas på bättre lycka nästa gång. Om en ny motionär i frågan ställer sig till efterrättelse hvad Lag-Utskottet nu yttrat, är jag övertygad, att vi kunna vänta bättre framgång. Jag anser fördenskull, att vi för närvarande icke hafva annat att göra än att låta bero vid betänkandet.

Herr Jöns Pehrsson: Herr Talman, mine Herrar! Liksom den näst föregående talaren, såväl som den aldra första och flera af dem, som efter honom haft ordet, önskar jag att man kunde stifta förening mellan menniskor. Men det är icke derföre som jag begärt ordet, utan derföre, att då frågan om rättskipningen kommer på tal, det finnes en del jurister uti vårt land, som ej vilja erkänna att densamma är behäftad med brister. Jag tror dock, att det finnes en och annan domare, som utan synnerlig anledning uppskjuter de mål han skall afgöra; men det finnes också lyckliga undantag, domare som arbeta på att förena tvister personer emellan, hvilka svårligen utan största möda kunna förlikas, att bilägga dem. Man har sagt, att sådana institutioner som de här föreslagna komitéerna skulle medföra dyra omkostnader genom aflöningar åt dem, som skola fungera såsom förlikningsdomare. Jag kan ej erkänna detta, då det väl ändå måste blifva ett kommunalt besvär att sitta i en dylik komité, och ett sådant uppdrag måste en hvar underkasta sig, utan ersättningar, och hvilken redlig man skulle ej vilja bidra till medmenniskors fredliga sammanlefnad. Emellertid läser nu ingenting i saken vidare kunna göras vid denna riksdag.

Herr Jan Andersson: Det är besynnerligt, att man riksdag efter riksdag skulle få höra motioner väckas i detta syfte, och detta, såsom nu, till och med af äldre riksdagsmän. Förlikningskomitéer kunna ju inrättas, utan att något särskildt lagstadgande derför behöfver stiftas. Den som vill anlita dem kan ju göra det, men det är orätt, att den som ej behöfver eller vill vända sig till dem skall af lagen tvingas dertill. Jag yrkar bifall till Utlåtandet.

Herr Per Nilsson i Espö: Diskussionen om förlikningskomitéerna har dragit bra långt ut på tiden. För att för likade stridande parterne vill jag derföre föreslå dem att ingå den förening att låta vid Utskottes förslag bero.

Herr Jonas Jonasson: Jag vill instämma med motionärerne. Jag anser mig pliktig dertill, så mycket heldre som uti den ort, der jag bor, dylika komitéer blifvit på enskild väg upprättade, hvilka ledt till ganska goda resultat. I den kommun jag tillhör har det vid ett tillfälle varit till och med 34 mål, som nästan allesammans på en gång blifvit förlikta. Då vinningslystnaden kommit med i spelet, har det dock ibland händt, såsom en talare nyss anmärkte, att parterne ej kunnat komma öfverens. Något medel att tvinga parter som tredska att inställa sig inför komitéen måste dock finnas, om målet med dessa institutioner skulle vinnas. Dem måste åläggas vid vite att inställa sig inför förlikningsdomstolen. Ett sådant åläggande, utan hvilket förlikningsdomstolarne aldrig

kunna fullt motsvara sitt ändamål, kan endast ske på lagstiftningsväg, af Staten. Det är derföre som jag anser att Staten måste träda emellan. Att jurister anse förslagen olämpliga, förundrar mig ej, då de kanske i någon mån beröra deras intressen.

Jag yrkar bifall till motionerna.

Herr Ola Bosson Olsson: Jag har icke samma erfarenhet som den siste värde talaren. Den ärade representanten från Christianstad yttrade, att jag skulle hafva beskyllt Utskottet för egennyttiga motiv. Jag bestri-der detta påstående. Att jag kan fylla min plats i Utskottet så väl som han vill jag ej påstå; men jag gläder mig också öfver, att jag ej har så stora anspråk i detta afseende som han. För öfrigt instämmer jag med Herr Per Nilsson i Espö och vill för min del låta vid Utskottets afslag bero.

Öfverläggningen var slutad. Herr Talmannen upptog de särskilda yrkanden, som förekommit och framställde, i enlighet dermed, propositioner, af hvilka den besvarades med öfvervägande ja, som afsåg bifall till Utskottets förslag. Utskottets hemställan i förevarande Utlåtande blef alltså af Kammarerna bifallen.

§ 8.

Föredrogs och bifölls Riksdagens Kansli-Deputerades Memorial N:o 1, angående antagande af tjenstemän och vaktbetjening i Riksdagens kansli.

§ 9.

Förekom till behandling Lag-Utskottets Utlåtande N:o 7, i anledning af väckta motioner om ändring i gällande stadganden i fråga om skyldighet att bygga och underhålla vägar och broar samt färjor.

Herr Bengt Bengtsson: Utskottet har till stöd för sitt afstyrkande af dessa motioner åberopat Rikets Ständers skrifvelse till Kongl. Maj:t under 1866 års riksdag, hvilken häntyder, att alla fastigheter och äfven alla personer, som erlägg kommunalutskylder, borde deltaga i vägunderhållet. Sedan har Kongl. Maj:t infortrat Kongl. Kammar-kollegii Utlåtande och till 1868 års Riksdag inkommit med nådig Proposition i ämnet. Som det vill synas, måtte denna endast hafva afsett underhållet af vägarne vintertiden. Den nådiga Propositionen vann då icke Riksdagens bifall. Vid nästlidna års riksdag väcktes ånyo motioner i samma syftning, och Riksdagen aflät ånyo en underdånig skrifvelse i ämnet till Kongl. Maj:t. Kongl. Maj:t har sedermera infortrat länsstyrelsernas och landstingens yttranden i fråga; men huru dessa utfallit känner jag icke.

Denna högst viktiga fråga är för vissa orter en lifsfråga. Den ligger nu hos Kongl. Maj:t, men, jag frågar det -- när kan man vänta sig få höra något derom.

Det förslag, som Rikets Ständer i sin skrifvelse till Kongl. Maj:t uttalade -- att kostnaderna för väg- och brobyggnader samt dessas underhåll m. m. skulle utgå på samma sätt som kommunens utskylder -- kan

jag för min del icke gilla. Ty då borde man först besluta, att detta onus skulle öfvertagas af Staten. Det kan icke på något sätt gå för sig att indela vägbyggnad och underhåll på det åsatta fyrktalet inom kommunen, ty då skulle en sådan delning tarfvas årligen i enlighet med fyrk- och debiteringslängderna.

Jag anser för min del att Kammaren eller Riksdagen borde uttala en annan åsigt samt formulera något lämpligt förslag till ny skrivelse. Vinner förslaget ej Kongl. Maj:ts bifall, så att det kunde sanktioneras som lag, så vore det ändå en ledning för Kongl. Maj:t, efter hvilket till nästa års Riksdag möjligen ett fullständigt förslag i ämnet kunde afgifvas.

På dessa grunder yrkar jag, att Betänkandet återremitteras till Lag-Utskottet för vidare behandling; men, i händelse detta yrkande ej skulle vinna Kammarens bifall, afslag å Betänkandet och bifall till min motion.

Grefve Sparre: Denna fråga har under flera föregående riksdagar varit föremål för Representationens behandling och är jemväl ännu föremål för handläggning inom konseljen. Representationen har år 1866 aflåtit en underdånig skrivelse till Kongl. Maj:t, med uttalande af den åsigt, att skyldigheten att deltaga i väghållningsbesväret borde med vissa modifikationer utsträckas icke blott till fastigheter af alla slag, utan äfven till en hvar till deltagande i kommunalutskylder förpligtad person och utgöras efter samma grunder som nämnda utskylder, samt anhållit att Kongl. Maj:t måtte taga saken i nådigt öfvervägande. Kongl. Maj:t har sedermera, efter inhemtande af Kammar-kollegii underdåniga Utlåtande i frågan, till 1868 års Riksdag aflåtit nådig proposition angående väghållningsskyldigheten vintertiden. Denna proposition lyckades emellertid icke vinna Riksdagens godkännande. Sedan dess har Kongl. Maj:t, såsom väl är bekant, infordrat yttranden i ämnet af sine Befallningshafvande samt landstingen, och hvilat frågan nu, som sagdt, hos Kongl. Maj:t. Kan det då, mine Herrar, vara rätt lämpligt, ja fullt passande, att Representationen, med kännedom om att ärendet är under Regeringens handläggning, aflåter en förnyad underdånig skrivelse till Kongl. Maj:t i samma ämne? Eller hvarföre skulle man göra det? Jo, säges det, för att få frågan i gång. Men, mine Herrar, en sådan åtgärd behöfves icke för detta ändamål; frågan är redan så i full gång, som den kan vara. — Såsom ledamot i Lag- och Ekonomi-Utskotten under de sedanaste tjugo åren har jag varit i tillfälle samla någon erfarenhet i hithörande förhållanden; och jag har kommit till nogsam insigt om, huru svårt det är att förena de stridiga meningarne inom Representationen i denna fråga, och att, om det också skulle, såsom jag hoppas, lyckas Kongl. Maj:t att framställa ett förslag i ämnet, som kunde vinna Representationens bifall, sådant *icke* eller åtminstone *svårtigen* skulle lyckas Lag-Utskottet. Åsigtterna stå här så emot hvarandra — å ena sidan sådane fastighetsegare, som för närvarande icke hafva någon skyldighet i ifrågavarande afseende, under det man erkänner att de borde hafva det, och å den andra väghållningsskyldige som önska lättnad i detta onus; — att en jemkning emellan dessa olika intressen på sådant sätt, att något afluftes från sjelfva jorden, hvilken detta onus nu uteslutande drabbar, och

lägges på de förutnämnda, är så svår och förutsätter en så grundlig och omfattande utredning, att det öfvergår Lag-Utskottets förmåga, äfven om detta Utskott hade mindre att göra än det nu har, att på ett tillfredsställande sätt lösa frågan. Det är således, enligt mitt förmenande, endast Kongl. Maj:t, som, med hjälp af de myndigheter hvilka stå till dess förfogande, kan från skiljda håll samla de nödiga materialerna för ärendets fullständiga belysning och på grund deraf framlägga ett godt och rättvist förslag till lag i ämnet.

Den värde motionären har sagt, att om man också icke kunde framkomma med något bättre, så skulle man åtminstone bifalla hans förslag och öfverflytta väghållningsskyldigheten att utgöras af alla lägenheter å landet efter deras taxeringsvärde. Men, mine Herrar, detta är en ren omöjlighet. Hvar och en som har sig bekant — och det hafva vi väl alla — huru dessa värden äro beskaffade, hurusom de på somliga ställen äro för höga, på andra för låga, och hurusom till följd af den allmänt betryckta ställningen de hafva en ständig tendens att gå ned — då ju det ena häradet, det ena taxeringsdistriktet nedsätter värdena mer än det andra — bör lätt kunna inse, att taxeringsvärdet i förevarande hänseende icke är en fullt lämplig grund, så mycket mindre som denna grund, antagen såsom bestämmande väghållningsskyldigheten, skulle undergå förändring, hvarje gång en ny taxeringskomité förändrade de värden, som förut vore lägenheterna åsatta. Så vida vi vilja en förbättring i förevarande afseende — och det vilja vi — torde således den värde motionärens förslag vara oantagligt; och då, såsom jag förut anmärkt, Kongl. Maj:t med lika mycken värme sysselsätter sig med ärendet, göra vi väl klokast i att öfverlemna hela saken i Regeringens händer, hvilken ensam är i tillfälle att, på sätt som vederbör, behandla frågan. Det är icke sagt, att det skall lyckas Regeringen att tillfredsställa Representationen i detta hänseende, men hon har åtminstone mesta utsigten dertill; Lag-Utskottet lär icke kunna det; för min del förklarar jag, såsom ledamot i Lag-Utskottet, att jag icke kan det.

Jag tror således, att Lag-Utskottet har gjort rätt uti att för närvarande icke tillstyrka bifall till motionärens förslag, helst, såsom jag tror mig hafva visat, detta icke är antagligt, Utskottet icke haft något bättre att framställa och Utskottet derjemte vetat, att frågan är beroende på Regeringens handläggning; och anhåller jag på grund af allt detta om bifall till Utskottets föreliggande Utlåtande.

Herr Törnfeldt: Herr Bengtssons motion åsyftar en mycket större förändring än som kan och bör, enligt min åsigt, ske. Byggningsbalken stadgar i 25 Kap. 8 §, att "alle som å landet hemman ega eller bruka skola vägar rödja och broar bygga". Hvad betyder här ordet "landet"? Jo, det måste här betyda antingen motsatsen mot staden eller mot skärgården. Det kan ej betyda det förra, ty staden är ej indelad i mantal, utan det måste stå såsom motsats mot skärgården. För denna mening har jag så mycket säkrare bevis, som skärgården i min hemort, Gryts socken, i följd af rättegång hos Kongl. Maj:t erhållit försäkran att icke behöfva deltaga i väghållningen på landet. Motionären borde derföre hafva sagt icke "hvarje hemman", utan "hvarje landthemman". Då hade

uttrycket varit riktigt, i synnerhet som det äfven i skärgården finnes grufvor och väderqvarnar, hvilka naturligtvis böra åtnjuta samma rättigheter som den öfriga skärgården.

Jag anhåller på dessa grunder, att Utskottets Betänkande måtte bifallas, och önskar att mina ord måtte blifva ett tillägg till Utskottets liktal öfver motionerna.

Herr Jöns Pehrsson: Herr Talman! mine Herrar! Denna fråga torde vara utaf den vikt, att den alldeles icke förtjenar att vara ett föremål för åtlöje. Motionären kan visserligen kanske icke nog bra utföra sin talan, och jag tilltror mig ej heller att kunna göra det; men detta torde ursäktas så väl honom som mig. Men då vi veta, att frågan beror på Regeringens ompröfning, så kan jag icke hoppas annat, än att Regeringen skall med den kraft som står henne till buds utagera frågan. Ty, säge hvad man vill, så äro de bördor som hvila på jordbruket tunga, och då industrien i ganska hög grad tilltagit under sednare sider, samt detta onus, hvarom nu är fråga, är så ojemnt fördeladt, så kunde man väl hoppas att få rättvisa äfven i detta fall. Det är icke längesedan vi i en annan fråga fingo höra de största vältalare i Kammaren tala om rättvisa och billighet; men i dag äro de stumma allesammans. Men hoppas jag, då frågan framkommer från Regeringen, som snarast möjligt bör ske, de då påakta denna viktiga rättsfråga.

Herr Sahlström: Här har blifvit af en ärad talare, Grefve Sparre, framhållet, att taxeringsvärdet å fastigheten såsom grund för vägbyggnad och underhåll ej skulle vara rättvist. Jag vill då fråga, om hemmantalet är rättvisare, då hemman med ett taxeringsvärde af öfver 300,000 R:dr icke håller mera väg än hemman på 10,000 R:drs värde? Ett hemman kan föda 100 à 150 hästar, ett annat icke mer än 3 à 4, och då är det orimligt, att det ena hemmanet skall hafva lika stor väghållningsskyldighet som det andra, det lilla som det stora. I den kommun som jag har äran representera hafva, för beredande af arbetsförtjenst för den fattiga befolkningen, under de tvänne sista åren nya landsvägar blifvit anlagda i sådan skala, att hvarje hemman fått vidkännas af denna orsak en utgift på 600 à 700 R:dr. Följden af en sådan beräkningsgrund som den nu gällande blifver också, att de mindre hemmanen gå alldeles under, då de stora hemmanen deremot icke hafva någon särdeles känning af utgifterna, hvarken för vägbyggnaden eller vägunderhållet.

För närvarande är emellertid ingenting för Representationen att i denna fråga åtgöra, hvarföre jag nu inskränker mig till att uttala den lifligaste önskan, att frågan må så fort som möjligt komma under behandling af Regeringen.

Efter denna öfverläggning bifölls Utlåtandet.

§ 10.

Föredrogs och bifölls Lag-Utskottets Utlåtande N:o 8, i anledning af väckt förslag om ändring i 6 Kap. 3 § Byggningsbalken, rörande dikning grannar emellan.

§ 11.

Bordlades första gången:

De under § 2 upptagna Kongl. Propositioner äfvensom den i samma paragraf omnämnda nådiga Skrifvelse;

Bevillnings-Utskottets Betänkande N:o 2, i anledning af väckt motion om ändring i § 10 mom. 2 i Kongl. Förordningen den 20 Juli 1861, angående mantals- och skattskrifningars förrättande;

Lag-Utskottets Utlåtanden:

N:o 9, i anledning af väckta motioner om ändring af gällande stadganden angående skyldighet att deltaga i byggnad och underhåll af tingshus och häradsfängelse;

N:o 10, i anledning af väckta motioner om ändring i lagens stadganden rörande skyldigheten att bygga kyrka, prestgård och tiondelada;

N:o 11, i anledning af väckt förslag rörande ändring i Kongl. Förordningen om egors fredande mot skada af annans hemdjur och om stängselskyldighet den 21 December 1857; samt

N:o 12, i anledning af väckt förslag rörande organisationen af domstolsväsendet;

Första Kammarens protokollsutdrag, N:o 64, med inbjudning till Andra Kammaren att biträda Första Kammarens beslut om ett Särskildt Utskott för behandling af Herr F. A. Palanders motion N:o 4.

På Herr Talmannens förslag beslöts, att sistnämnda ärende skulle uppföras å föredragningslistan näst efter de bordlagda Kongl. Propositionerna.

§ 12.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades:

Herr *Medin* under fjorton dagar från den 22 i denna månad, och Herr *Printzensköld* under åtta dagar, likaledes från den 22 dennes.

Kammarens ledamöter åtskiljdes kl. 1 e. m.

In fidem.
H. Husberg.